

بررسی تطبیقی حکمرانی اینترنت در کشورهای پیشرو در فناوری اطلاعات و ارتباطات و ارائه مدلی مناسب برای الگوی ایرانی - اسلامی پیشرفت^۱

محمد مهدی فتوره‌چی^۲

چکیده

در راستای تلاش‌های انجام شده برای راه‌اندازی "شبکه ملی اطلاعات (اینترنت)" و مدیریت بر آن باید به منظور مدیریت مؤثر و مطلوب‌تر بر فضای مجازی، الگوی مناسب و مطلوبی به منظور حکمرانی اینترنت با رویکرد بومی و با نگاهی جامع‌نگرانه و مبتنی بر ارزش‌های اسلامی و ایرانی تدوین کرد. در این پژوهش در پی پاسخ به این سؤال اساسی بودیم که شیوه حکمرانی اینترنت در کشورهای پیشرو در فناوری اطلاعات و ارتباطات همچون کانادا، چین، کره جنوبی، مالزی و فرانسه چگونه است؟ و اینکه آیا این کشورها از الگوی خاصی برای حکمرانی اینترنت تبعیت می‌کنند؟ و در نهایت در این مطالعه در پی یافتن و پیشنهاد الگویی مطلوب، متناسب با ارزش‌ها و اصول نظام (مندرج در الگوی ایرانی - اسلامی پیشرفت) و قابل اقتباس در کشور برای همه ذی‌نفعان بر آمدیم. این مطالعه از نظر روش مطالعه، کیفی، از نظر افق زمانی، مقطعی و از نظر هدف، توسعه‌ای به شمار می‌آید. از آنجا که تحقیق کیفی به جمع‌آوری اطلاعاتی می‌پردازد که بیشتر برای توصیف یک موضوع به آنها نیاز است، بنابراین روش مورد استفاده در این مطالعه از نوع توصیفی و به شیوه اسنادی است. برای گردآوری اطلاعات علاوه بر مراجعه به اسناد و مدارک معتبر در پایگاه‌های علمی و اسنادی، از وبسایت‌های معتبر نهادهای اطلاعاتی و ارتباطی و نهادهای مربوطه در کشورهای منتخب بهره‌گیری شده است. همچنین با توجه به روش کیفی تحقیق، طرح فاقد فرضیه‌های استنباطی بوده و بنابراین از فنونی هم برای تحلیل داده بهره‌گیری نشده است. در خاتمه نیز الگوی مطلوبی برای کشور با توجه به مطالعه اسناد بالادستی کشورهای منتخب و تحلیل محتوای ضمنی متون و ادغام مؤلفه‌های اصلی ارائه شده است. الگوی پیشنهادی برگرفته از مطالعه اسناد فاوای این کشورها و اسناد بالادستی نظام جمهوری اسلامی ایران از جمله الگوی ایرانی - اسلامی پیشرفت را می‌توان «الگوی تطبیقی» نام‌گذاری کرد. این الگو در سطح کلان قابل طرح و بحث بوده و به ظرفیت‌های توأمان فیزیکی و مجازی توجه دارد و بنابراین به منظور هدایت و راهبری امور فضای مجازی در کشور، قابل بهره‌برداری بوده و ناظر بر تمامی برنامه‌ها و سیاست‌های کلان نظام حکمرانی اینترنت در کشور است.

واژگان کلیدی: حکمرانی اینترنت، شبکه ملی اطلاعات، فضای مجازی، فناوری اطلاعات و ارتباطات، الگو، کشورهای توسعه یافته.

مقدمه

[امروزه] حکمرانی^۳ اینترنت به طور فزاینده‌ای در حال رسوخ به اذهان مردم است، و هر اندازه که جامعه بسیار مدرن امروزی به اینترنت بیشتر وابسته می‌شود، به همان اندازه به حکمرانی اینترنت نیاز خواهد داشت؛ حکمرانی اینترنت به

۱. این مقاله از طرح مطالعاتی حکمرانی اینترنت، با مقایسه کشورهای توسعه یافته به منظور ارائه الگویی برای حکمرانی مجازی در کشور به سفارش و حمایت مالی پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و به مسئولیت حقوقی موسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی دانشگاه تهران انجام گرفته است.

۲. مجری طرح و مدیر گروه رسانه و فرهنگ موسسه مطالعات و تحقیقات اجتماعی دانشگاه تهران، mfuturehchi@ut.ac.ir